

Chov matek z vajíček jinak

**Metody jsou vhodné pro včelaře nesmělého,
nebo slabozrakého a nebo včelaře s třasem rukou**

- Pohled do historie
- Metoda zaříznutí (díry) do plástu
  - Metoda košíčku
  - Metoda PET
- Josef Křapka

Spolek **K**rušnohorských **V**čelařů
Včelařské centrum LOM

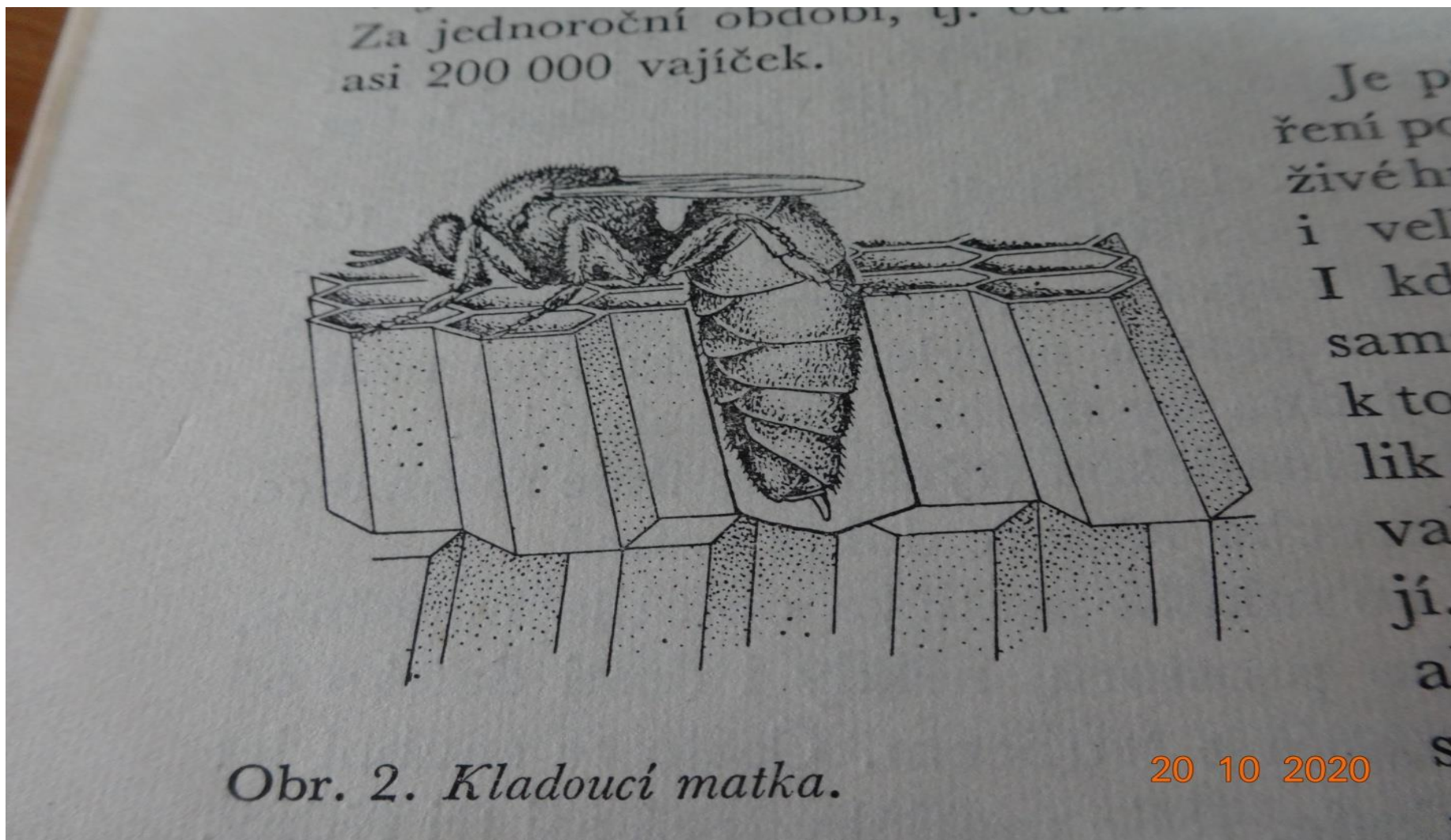
www.vcely.cz

Předmluva

Nynější doba koronavirová má jeden velmi nepříjemný aspekt. Nemůžeme se normálně setkávat a sdělovat své poznatky a zkušenosti. Slíbil jsem spolku Krušnohorských včelařů, že připravím přednášku k jednoduchému chovu matek a proto svůj slib tedy plním alespoň touto cestou. Víím, bude chybět průvodní slovo k jednotlivým obrázkům, ale věřím, že si s tím poradíte. Přeji všem včelařům úspěšný chov a matky velké a vitální, které nám všem budou dělat jenom radost.

Josef Křapka

Již naši předkové zjistili, že základem řádného rozvoje je **zdravá a vitální kladoucí matka**

Obr. 2. Kladoucí matka.

20 10 2020

Naučili se využívat i rojové matečníky a tyto zařezávali do plástu

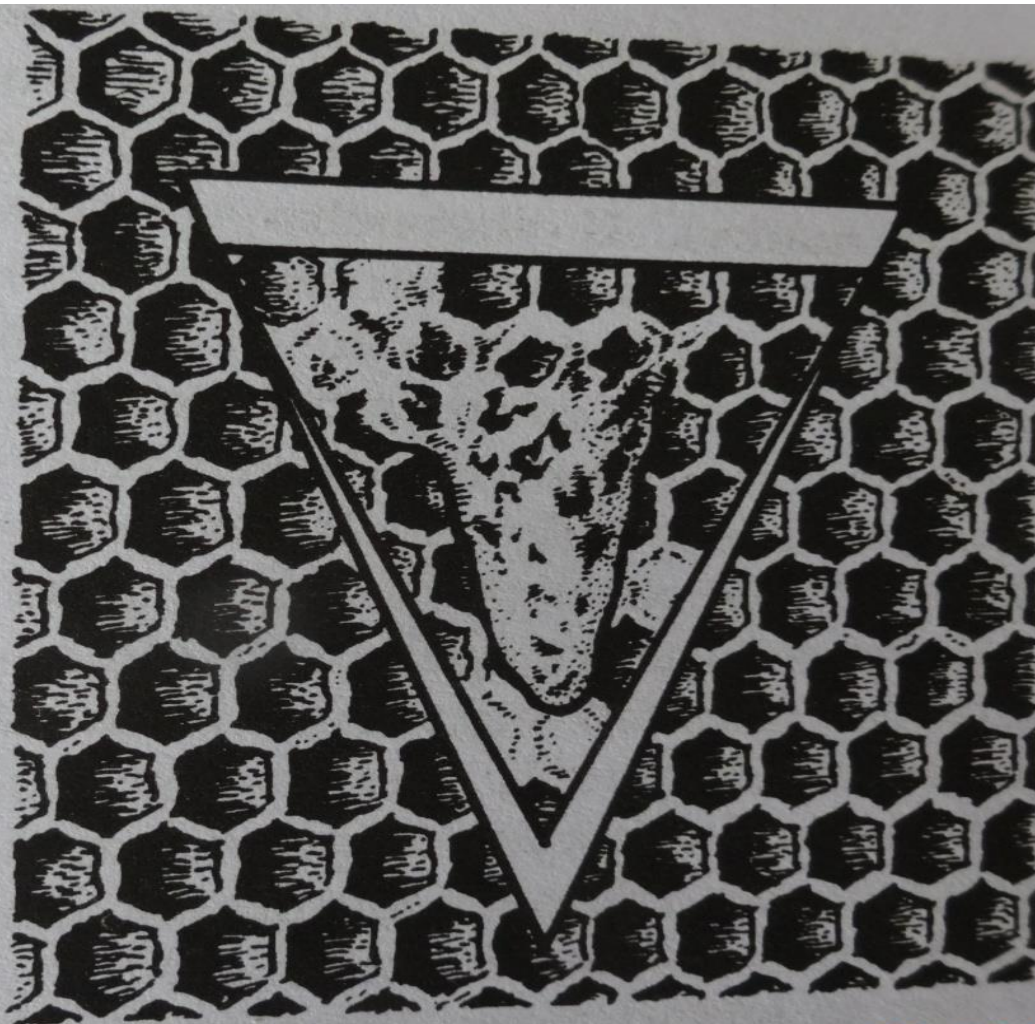
ř. k jeho záchra-
zici matka z ple-
í být náhradní

ní možnosti, jak
čelstvem bez zá-
žitkovat:

íku ze včelstva
ebo přidání do

u do včelstva,
i důvodů vymě-
žítkuje nejdří-
nutím matky, tj.

idáním mateční-
matku ve včel-

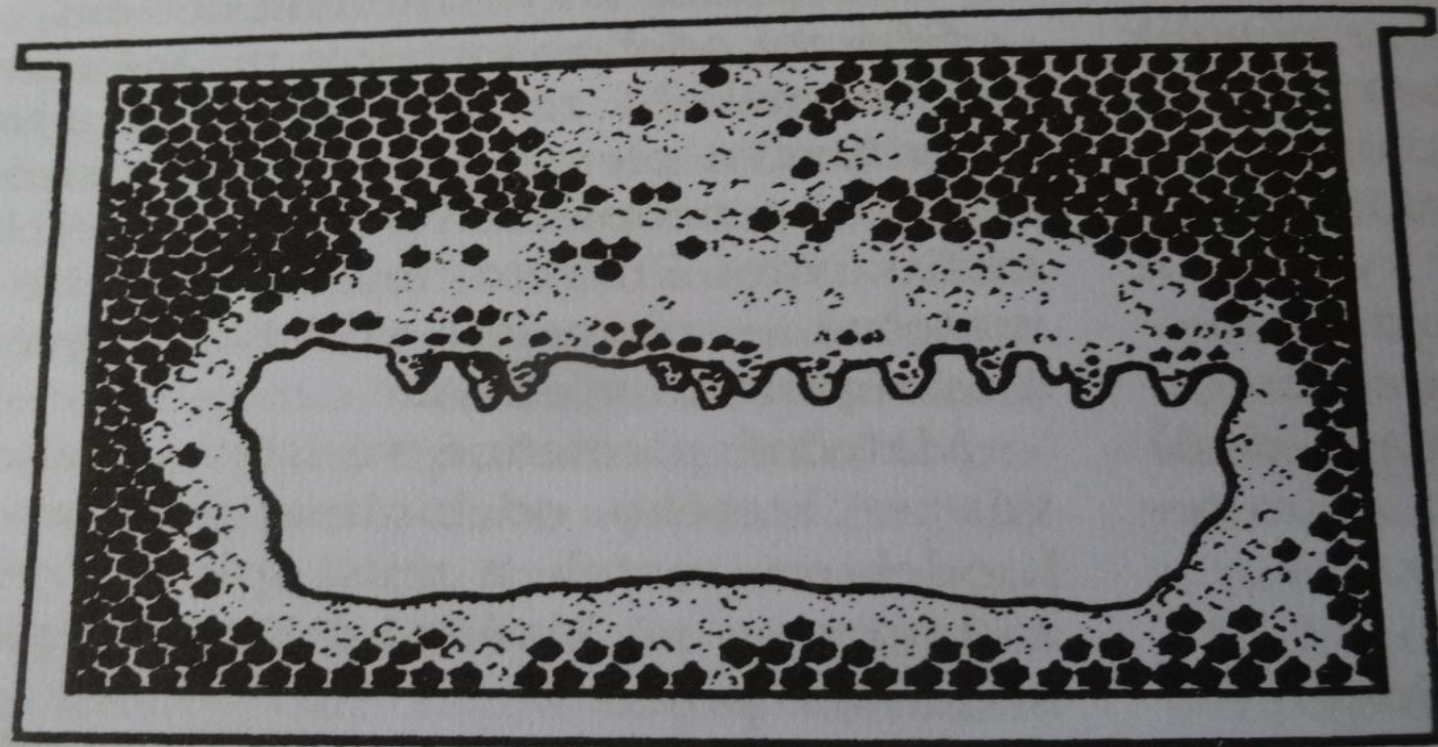
Zaříznutí matečníku do plástu.

20 10 2020

Poté objevili kouzlo **chovu matek podřezem** v plodovém plástu na nejmladším plodu

stari, tj. kojice.
jiček s dobře vyvinutými hltanovými
žlázami je jedním ze základních poža-
davků kladených na chovné včelstvo.

tj. vcel a plodu, k os
úlků, k posilování v
V technice chovu

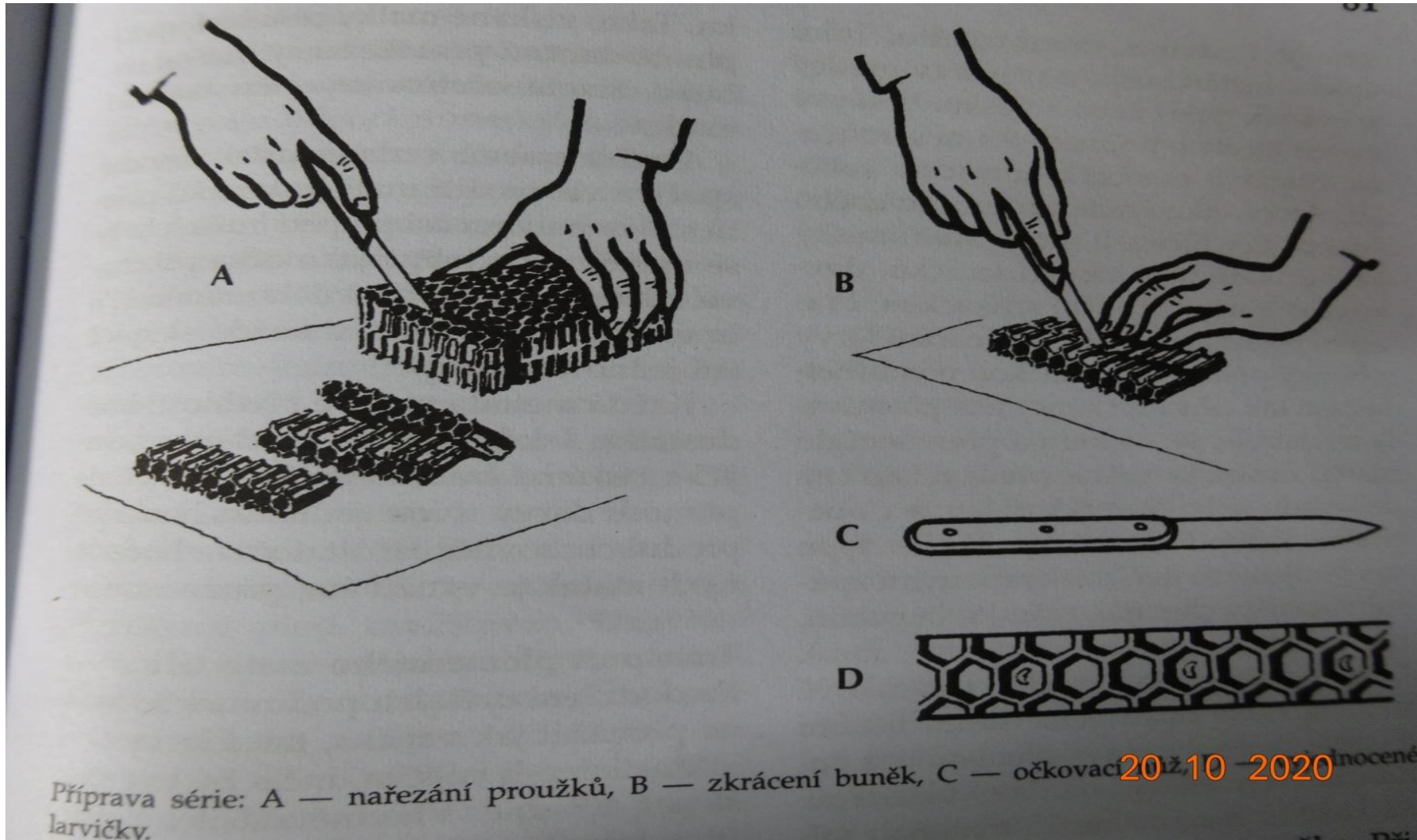

zpús
z vaj
ších
bě p
lu
pro
vče
tek
tu
lát
m
po
ze
zi
p
n

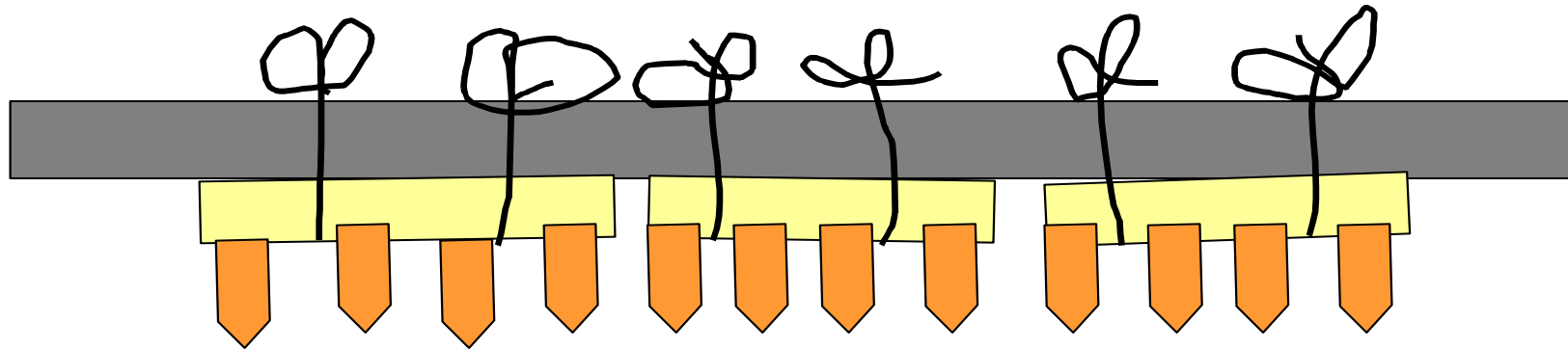
Podřez se zavíčkovanými matečníky.

20 10 2020

Pro cílený chov již počali připravovat plemenivo
řezáním proužků s vajíčky či nejmenšími larvičkami

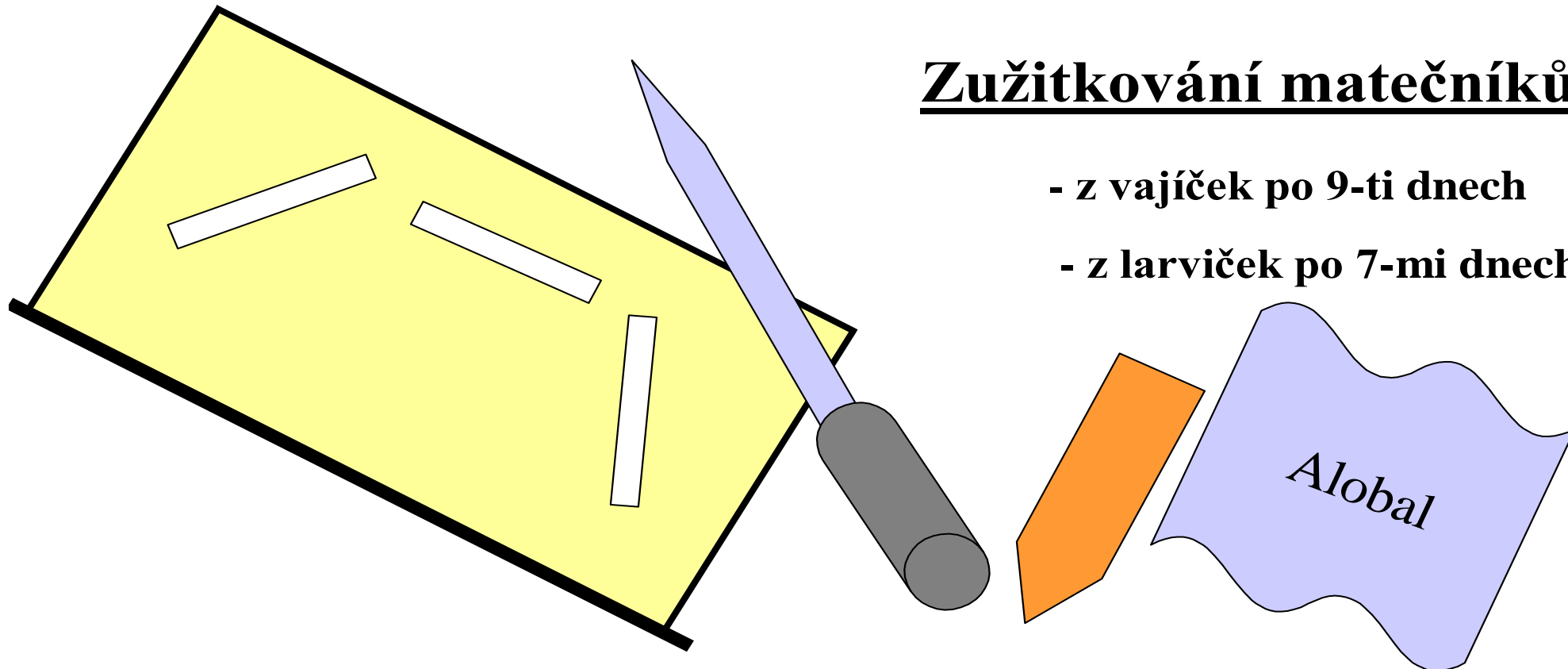

Proužek s vajíčky místo misek

Zužitkování matečníků

- z vajíček po 9-ti dnech
- z larviček po 7-mi dnech

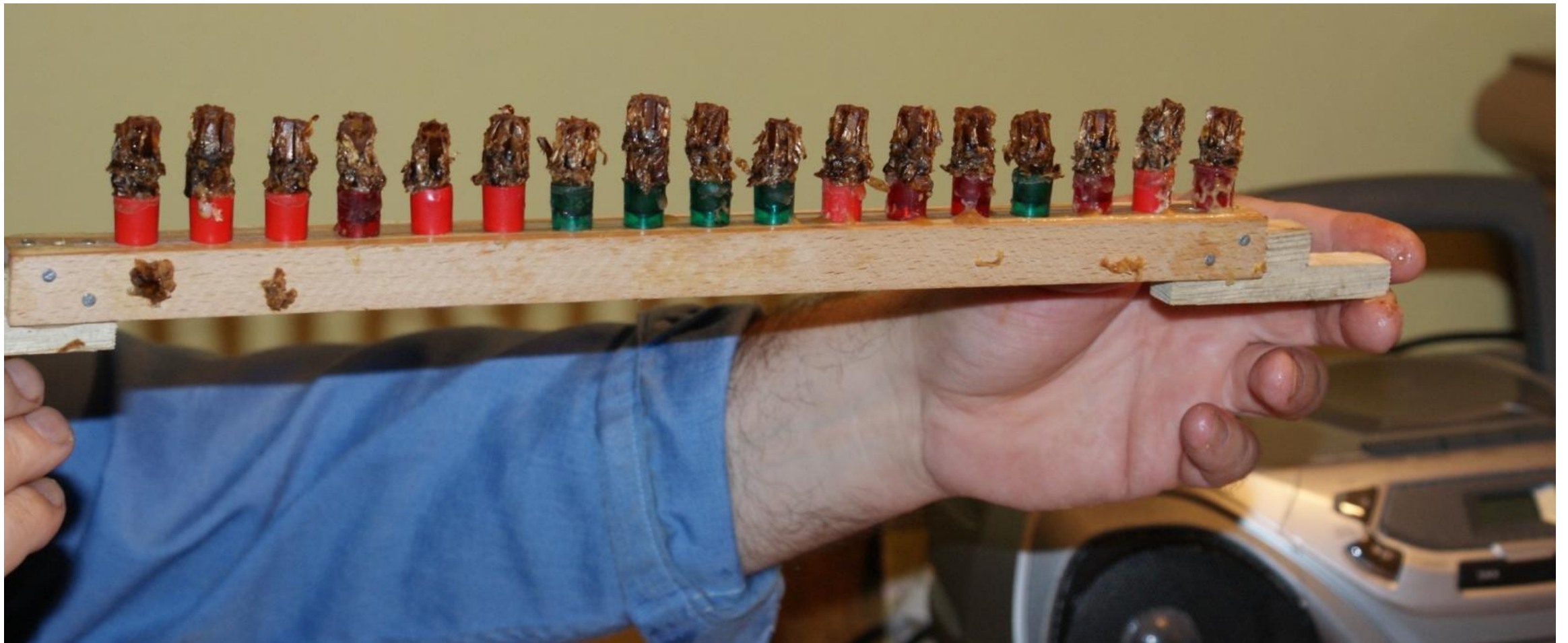

I v současnosti se vymýšlí různé pracovní způsoby, např. **instalaci vykrojených oček** na chovnou lištu

Nalepená očka na chovné liště

Avšak, velice produktivní je **Hopkinsova metoda** chovu, zde
příprava (jednocení) plemeniva

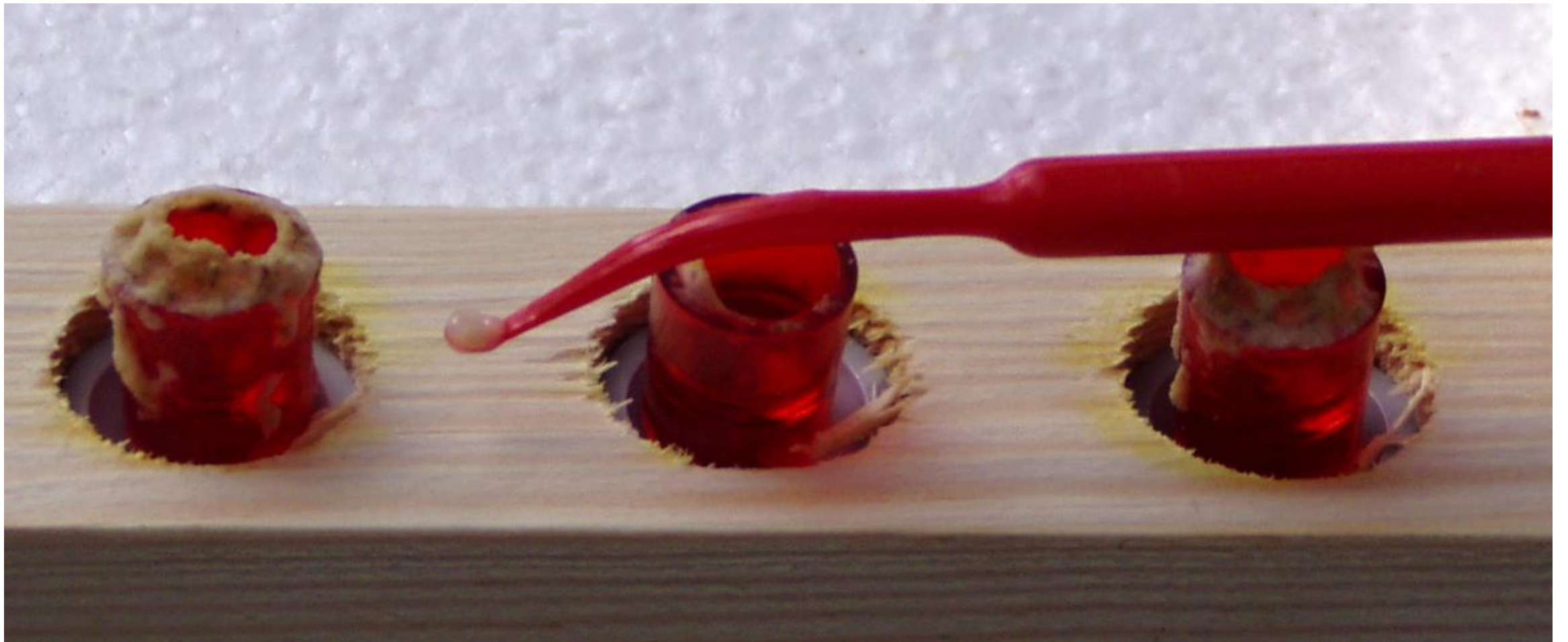

Hopkinsova metoda

její předností je velké množství kvalitních matečnicků

Pro jistou ruku a ostrý zrak je vhodná i **metoda
přelarvení lžičkou**

Plesá srdce včelařovo, když vidí ošetřované zavíčkované matečníky

Zralé zavíčkované matečnický můžeme instalovat
do plemenáčů nebo osiřelého včelstva

Zavíčkované matečníky můžeme **dochovat** **i v**
medníku produkčního včelstva

K oplodnění matek panušek byly vymyšleny **oplodňáčky**

Chov matek z vajíček je vhodný způsob jak se dostat k velmi kvalitním matkám. Matky odchované z vajíček mají tu nejkvalitnější péči od nejmladšího věku

Pro nesmělé kteří si netroufají na přenos chovného materiálu do mateřích misek nebo slabozraké a též pro včelaře s již třaslavýma rukama zde máme také některé modifikace metody bez přenosu jednotlivých larviček, či dokonce i vajíček. To ponecháme mladým nadšeným pardům.

Je to jednoduché. Tedy, hurá na to.

Jednoduchá metoda pro všechny – **rámcový plán činnosti**

- Pořídíme silný oddělek
- Po devíti dnech odstraníme naražené matečníky
- Na druhý den (osiřelost) instalujeme štěp s cca třemi či čtyřmi vajíčky
- Třetí až čtvrtý den provedeme kontrolu přijetí – můžeme přebytečné zrušit – ponecháme dvě nejlepší mateří buňky s cca 1 – 2 cm rozestupem
- Desátý den – kontrola víčkování
- Sedmnáctý – osmnáctý den – kontrola líhnutí
- Třicátý den – kontrola kladení mladé matky - značení

Vystrojíme si **plemenáč** – oddělek již nám známým způsobem

Oddělek připravíme k **vložení štěpu**

devátý až desátý den odstraníme naražené matečnický a na druhý den vložíme štěp - následovně

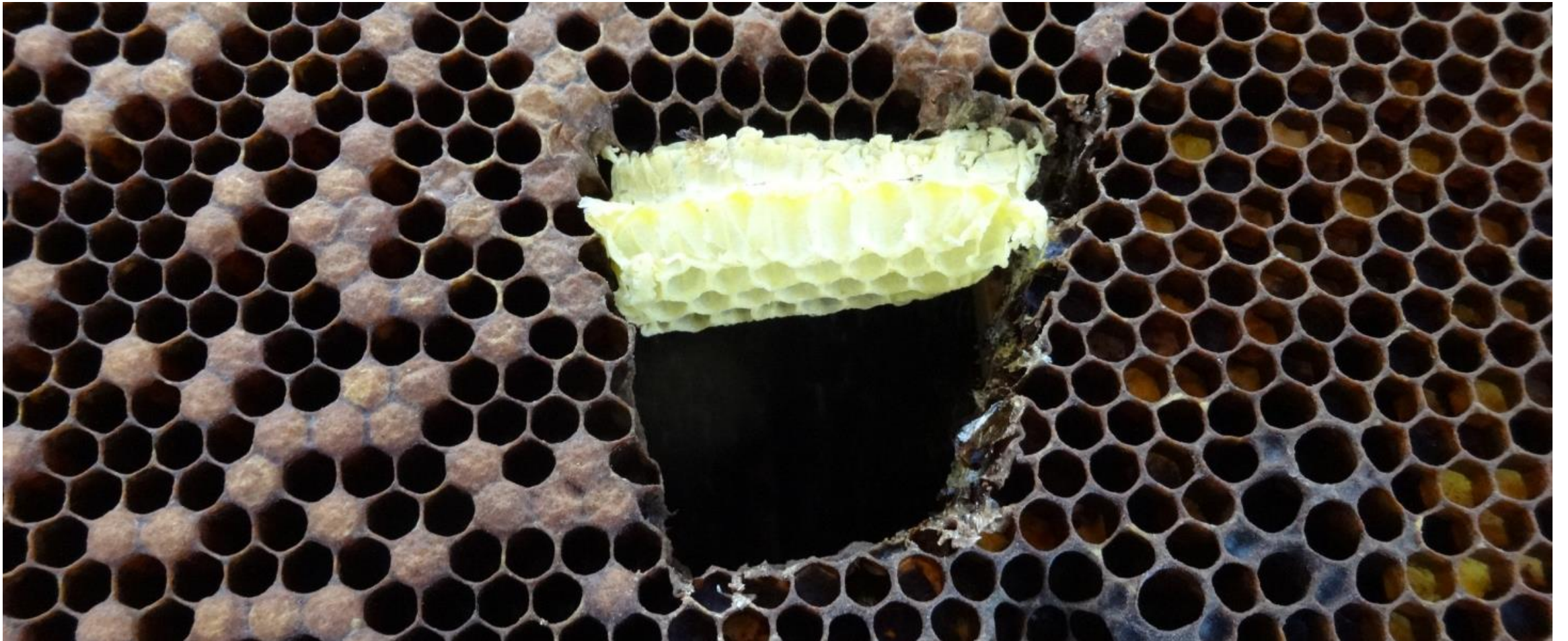
Vyřízneme **štěp s vajíčky** z plemenného včelstva metoda díra v plástu

Do plástu s již starším plodem vyřízneme **klínovitý otvor pro štěp**

Ujistíme se, že štěp v plástu dobře drží a další již ponecháme na včelách

Třetí až čtvrtý den zkontrolujeme **přijetí vloženého plemeniva**

Jestliže včely ošetřují mateří buňky, dále **oddělek nerušíme, ale pokrmujeme řídkým nejlépe medovým roztokem**. Po 30-ti dnech od vložení štěpu provedeme kontrolu kladení matky

08 06 2020

Je třeba **omezit zvědavost** na nejmenší možnou míru
zavíčkovaný matečník

Odchov matek z vajíček za pomoci košíčku z pletiva

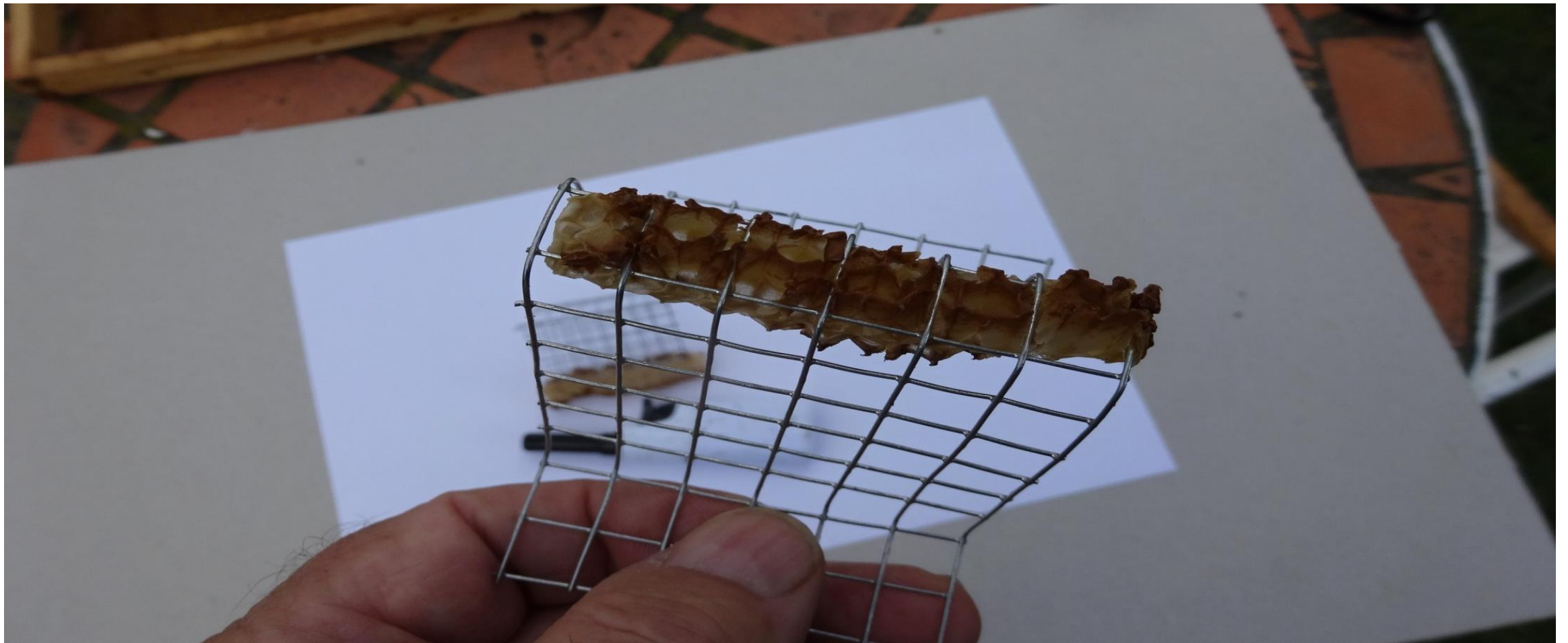
Přípravek košíček

- Včelaři jsou „koumáci“. Hledají možnosti jak si práci s chovem matek zjednodušit. Jednou z možností je vyrobit si košíček z pletiva a do košíčku vmačknout, nebo přilepit, štěp s vajíčky. Je to rychlé a pohodlné. Do košíčku je možné též vložit i trochu medocukrového těsta. Po přijetí vajíček je třeba mateřské buňky vyjednotit pro snadnější manipulaci se zralými matečnicí. Je to obdoba staré již dlouho používané **erlangenské metody** chovu matek. Košíček vložíme do rozšířené mezery mezi plodové plásty.

Z pletiva s okem 10 x 10 nebo 5x 5 mm vyrobíme košíčky

Do košíčku s okem 10 x 10 mm s citem vmačkne štěp s plemenivem, **buňky s vajíčky směřují dolů**

Košíček v místě dotyku se štěpem můžeme též zahřát
zapalovačem a **štěp přilepit**

Poslouží nám i PET lahev

Přípravek PET

Na stránkách Včelařského fóra se objevil klip kde jeden včelař ukázal jak si vyrobit a použít pomůcku k chovu matek z vajíček. Z Pet lahve odstříhal hrdlo. Šroubovací víčko přichytil vruty k horní loučce chovného rámku, odstřiženými hrdlem se závitem vykrojil z plástu štěp a ten přichytil závitem do víčka v chovném rámku. Výhodou je, že včely si vhodná vajíčka k chovu mohou vybrat. Po přijetí je třeba mateřské buňky vyjednotit pro snadnější manipulaci se zralými matečnicíky.

Postup výroby

03 05 2021

Do horní loučky chovného rámku přichytíme vrutem
požadovaný počet víček

Můžeme použít i **jedntliově** pro každý oddělek
zvlášť

Vykrajování štěpu

Vykrojený štěp 13 buněk včely si mohou vhodná vajíčka vybrat. **Ne každé vajíčko je přijato. Které, to včely vědí nejlépe.**

Dětský koutek (oddělky)

Označená matka a co s ní dále ?

Neměli bychom nezapomenout

- Chov z vajíčka metodou přenášení vajíček **podle Örösiho** nebo „západoněmeckou“ **metodu z Erlangenu**.
- Při Örösiho metodě se nejprve normálně přelarví a na druhý den se přenesou po odstranění larviček na jejich místa třídenní vajíčka. Ta se vykrajují s podkladem průbojníkem z plástu a ploténka s vajíčkem se usadí na kašičku (Örösi 1968)

Metoda z Erlanganu

- Spočívá ve využití malých kousků plástů s plemenivem asi po pěti buňkách. Ty se upevňují podobně jako očka na lišty chovného rámků. Po upevnění se ponechá v každé skupině jen 1 vajíčko.
- Při chovu matek z vajíček získáme plnohodnotné a vitální matky, neboť tyto jsou od samého počátku opečovávány včelami.

Doslov

- Při vytvoření této přednášky byli využity zkušenosti a nápady na zjednodušení práce jiných včelařů, zkušenosti, které tito včelaři zcela nezištně zveřejnili. Bylo by škoda jich nevyužít. Věřím, že každý si vybere tu, která jemu bude nejlépe vyhovovat.

Literatura

- Chov včelích matek – Václav Bařha 1947
- Malá včelařská encyklopedie 1954
- Včelařská encyklopedie 1956
- Včelařství – Veselý a kolektiv 1985
- Odborné včelařské překlady
- Časopis Včelařství
- Časopis Moderní včelař
- Včelařské fórum
- Vlastní zkušenosti